

Nr 466.

Av herr **Karlsson** i Grängesberg **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, angående vissa anslag till riksförsäkringsanstalten.*

Riksdagen har nyligen bifallit förslag av Kungl. Maj:t om vissa ändringar i lagen om arbetarskydd i syfte att vinna effektiv kontroll därå, att maskiner, redskap och andra tekniska anordningar vid försäljning äro försedda med nödiga skyddsanordningar och även i övrigt erbjuda betryggande säkerhet mot olycksfall och ohälsa. Lagändringen innebär, att 6 a § i arbetarskyddslagen erhåller ändrad lydelse och att en ny paragraf, betecknad 38 a §, införes i lagen samt att viss ändring i anslutning härtill vidtages i 45 § i lagen. För närmare kännedom om innebörden av de nya lagbestämmelserna samt om de viktiga och maktpåliggande uppgifter, som för deras tillämpning och genomförande i praktiken ålagts yrkesinspektionens chefsmyndighet, d. v. s. riksförsäkringsanstalten, hänvisas till proposition och utskottsutlåtande om lagändringen (Kungl. Maj:ts proposition nr 20:1944; andra lagutskottets utlåtande nr 2:1944). Här må blott framhållas, att chefsmyndigheten får skyldighet att, där den så prövar nödigt till förebyggande av olycksfall och ohälsa, förbjuda tillverkare eller försäljare av föremål av angivet slag att avlämna föremålet, innan de åtgärder vidtagits med detsamma, som chefsmyndigheten finner erforderliga.

När riksförsäkringsanstalten i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 oktober 1941 framlade förslag om den nu antagna lagändringen, förklarade anstalten samtidigt eftertryckligt, att förstärkning av den tekniska personalen å anstaltens arbetarskyddsbyrå bleve nödvändig vid förslagets genomförande. Anstalten framhöll därvid särskilt, att efter den år 1938 vidtagna omorganisationen av yrkesinspektionen och de samma år beslutade ändringarna av arbetarskyddslagen arbetsbördan för de främsta tekniska befattningshavarna på arbetarskyddsbyrån ökat så avsevärt, att byrådirektören — som vore byråchefens ställföreträdare ej blott i det tekniska byråarbetet utan även när det gällde överinseendet över inspektionspersonalens verksamhet — på grund av andra nödvändiga arbetsuppgifter omöjlig kunnat medhinna att i erforderlig omfattning ägna sin arbetskraft, såsom avsett varit, åt främjandet av tillämpningen av det praktiskt betydelsefulla stadgandet i 6 a § arbetarskyddslagen. Om det framförda förslaget att förknippa nämnda stadgande med ett av chefsmyndigheten omhänderhaft förbudsförfarande skulle förverkligas, komme byråns ar-

betsbörda att ytterligare ökas. Det redan föreliggande behovet av en särskild befattningshavare för omhänderhavandet i första hand av de med stadgandets effektiva tillämpning förenade praktiskt-tekniska uppgifterna bleve då än mera framträdande. Befattningshavaren borde enligt anstaltens mening benämnas överingenjör eller maskininspektör och placeras i lägst 28 lönegraden. Såsom biträde åt honom erfordrades en tjänsteman i byråingenjörs ställning med placering i 21 lönegraden samt ett biträde för skrivarbete m. m.

I sina skrivelser till Kungl. Maj:t den 26 augusti 1942 och den 27 augusti 1943 angående avlöningsanslag för budgetåren 1943/44 och 1944/45 har riksförsäkringsanstalten upprepat sina framställningar om personalförstärkningar på arbetarskyddsbyrån med hänsyn till den föreslagna lagstiftningen om förbättrad maskinkontroll. Vid behandling av anslagsäskandena för budgetåret 1943/44 uttalade departementschefen rörande denna fråga, att han ännu icke vore beredd att taga ställning till förslaget om ändring i arbetarskyddslagen samt att han vid sådant förhållande ej heller kunde upptaga frågan om inrättande av de befattningar, vilka enligt anstaltens mening skulle bli erforderliga för den händelse lagförslaget genomfördes.

Sedan lagändringen nu antagits, har personalfrågan upptagits till behandling i Kungl. Maj:ts proposition den 3 mars 1944 (nr 225) angående vissa anslag till riksförsäkringsanstalten. Departementschefen anför härom i propositionen, att det med hänsyn till lagändringen torde vara erforderligt, att en förstärkning av de kvalificerade tekniska arbetskrafterna å anstaltens arbetarskyddsbyrå äger rum. I avbidan på närmare erfarenhet rörande behovet härutinnan torde emellertid denna förstärkning enligt departementschefens mening kunna tills vidare begränsas till en förste byråingenjör i lönegraden Eo 24 jämte ett skrivbiträde.

Detta förslag till en begränsad förstärkning av arbetarskyddsbyråns personal ansluter sig till statskontorets uttalande med anledning av riksförsäkringsanstaltens ovannämnda skrivelse av den 31 oktober 1941. Statskontoret har bl. a. framhållit, att den omständigheten, att anstalten beredes möjlighet att med tvångsmedel ingripa mot tillverkare och försäljare, icke i och för sig synes behöva medföra någon nämnvärd ökning av arbetarskyddsbyråns arbetsbörda, i synnerhet som det lär kunna förväntas, att blotta förefintligheten av tvångsmedel kommer att öka tillverkarnas benägenhet att av egen drift tillgodose arbetarskyddssynpunkter vid sin tillverkning.

Häremot kan emellertid invändas, att man har all anledning att antaga, att tillverkarna efter införande av det föreslagna tvångsförfarandet komma att visa ökad benägenhet att ställa sig fordringarna på skydd vid maskinerna till efterrättelse, men följderna därav blir alldeles säkert den motsatta mot den statskontoret synes ha tänkt sig. Ett ökat intresse hos tillverkarna

för tillgodoseende av skyddskraven kommer nämligen utan tvivel att medföra, att tillverkarna i tilltagande grad komma att hänvända sig till yrkesinspektionens chefsmyndighet för att erhålla besked i olika skyddsfrågor. Det torde vara ganska uppenbart, att en klok och omtänksam tillverkare icke gärna går i författning om att påbörja tillverkningen av en maskin — en tillverkning som kanske drager dryga omkostnader — innan han övertygat sig om att maskinen i skyddstekniskt hänseende godtages av den övervakande myndigheten. Men härigenom komma också anspråken på chefsmyndighetens förmåga att snabbt och sakkunnigt giva besked att i hög grad öka.

Statskontoret har vidare uttalat, att arbetarskyddsbyrån icke torde annat än i undantagsfall böra hava att uppgöra förslag till konstruktioner och skyddsanordningar, utan endast utöva en granskande och rådgivande verksamhet. Det är allt skäl att uttryckligen framhålla, icke minst gentemot tillverkare och försäljare, att byråns uppgift måste anses vara av angivna art och att dess verksamhet på förevarande område principiellt måste begränsas med hänsyn härtill. I praktiken är det emellertid i många fall icke möjligt, för så vitt ej verksamhetens syftemål skall förfelas, att strängt vidhålla denna gränsdragning. Detta kan i regel låta sig göra, då fråga är om sådana verkstäder, som själva ha konstruktörer och ritare, men även sådana verkstäder kunna mången gång vara i behov av mera detaljerade råd angående skyddsanordningarnas lämpligaste konstruktion. Beträffande andra verkstäder och särskilt småverkstäder på gränsen till hantverk äro med skisser förtydligade detaljanvisningar i stor utsträckning påkallade till undvikande av ett tidsödande och kostsamt experimenterande, som — förutom att det skulle försena skyddsfrågans lösning — säkerligen icke skulle medföra mindre arbete och besvär för den övervakande myndigheten än en aktiv medverkan från dess sida föranleder.

Statskontoret har slutligen uttalat, att den lokala yrkesinspektionen bör kunna utnyttjas i sådan utsträckning, att arbetarskyddsbyråns befattningshavare endast undantagsvis behöva företaga tjänsteresor. Uppenbarligen är emellertid en sådan anordning av ifrågavarande verksamhet icke tillräddlig med hänsyn till nödvändigheten av en för hela landet fullt enhetlig handläggning av förevarande ärenden i nära samverkan med tillverkarna själva. Dessa ärenden måste därför handhas av en befattningshavare hos chefsmyndigheten, och denne måste äga möjlighet att i stor utsträckning företaga tjänsteresor för att besöka arbetsställen av olika slag, överlägga med maskintillverkare och -försäljare i skilda delar av landet samt rådgöra med yrkesinspektörerna.

Det enligt den förevarande propositionen nu framlagda förslaget till lösningen av personalfrågan å riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå i anledning av de nya lagbestämmelserna är sålunda icke tillfredsställande

ur arbetarskyddssynpunkt. Den person, som skall handhava tillämpandet av dessa bestämmelser, måste, såsom av det ovan anförda torde framgå, äga vissa egenskaper, som man icke kan förvänta att i tillräcklig grad finna hos en sökande till en ingenjörsbefattning i lönegrad Eo 24. Han bör förutom stor teknisk erfarenhet hava ett moget omdöme samt besitta fasthet i förening med gott handlag med människor, varjämte han bör hava förvärvat stor vana och långvarig erfarenhet vid förhandlingar i arbetarskyddsfrågor med företagare eller representanter för dessa. Man måste nämligen fordra av honom, att han vid besök hos tillverkare av maskiner och andra dylika föremål skall kunna tydligt och om så erfordras med skärpa och eftertryck klargöra de synpunkter han såsom representant för yrkesinspektionens chefsmyndighet har att företräda. Samtidigt bör han även hava förmåga att bringa givna föreskrifter till efterrättelse på övertygelsens väg eller genom föreställningar utan att förbudsförfarandet onödigtvis behöver anlitas. Ur dessa synpunkter är det även nödvändigt att en befattningshavare, som på detta sätt skall företräda chefsmyndigheten i förhållande till företagare och andra industrimän, intager en mera auktoritativ ställning än vad som är fallet med en person i förste byråingenjörs tjänstegrad. Detsamma gäller även i viss mån i förhållande till yrkesinspektörerna. För att åstadkomma nödvändig enhetlighet och likformighet vid lagtillämpningen på förevarande område måste den som handhar dessa frågor inom chefsmyndigheten kunna, då så erfordras, göra sin mening gällande gentemot yrkesinspektörerna, understundom måhända vid gemensamt besök på ett inspektionsställe. Att detta icke kan bli möjligt för en befattningshavare i den föreslagna tjänsteställningen torde utan vidare vara klart.

Av riksförsäkringsanstaltens ovan återgivna uttalande till Kungl. Maj:ten den 31 oktober 1941 torde framgå, att det icke kan låta sig göra att utan otillbörligt eftersättande av andra viktiga göromål å arbetarskyddsbyrån lösgöra någon befattningshavare där med lämpliga kvalifikationer — närmast skulle väl då byrådirektören komma i fråga — för handläggning av ärenden enligt 6 a § arbetarskyddslagen. De personalsvårigheter, som då framhöllos, torde med säkerhet därefter hava ökats, bl. a. på grund av det allt starkare intresse, som under senare år på skilda håll gjort sig gällande för en effektivisering av arbetarskyddet i olika hänseenden. De stora sammanslutningarna bland de båda närmast berörda parterna, arbetsgivare och arbetare, ha härvid ådagalagt en allt mera framträdande aktivitet. Erinras må här sålunda om att den av Svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen gemensamt tillsatta arbetsmarknadskommittén upptagit frågan om arbetarskyddets förbättrande på sitt program och genom en särskild kommitté låtit utarbete ett betänkande med förslag till reglering av den s. k. lokala säkerhetstjänsten och andra åtgärder för främjande av

ökad säkerhet och sundhet på arbetsplatserna. Detta förslag har godkänts av huvudorganisationerna och resulterat i en överenskommelse i april 1942 om allmänna regler för den lokala säkerhetstjänstens organisation. Sedermera ha nämnda organisationer beslutat tillsätta en central instans, benämnd Arbetarskyddsnämnden, med uppdrag att verka för effektivisering av säkerhetstjänsten och arbetarskyddet över huvud. Det betydelsefulla arbete, som sålunda utförts och utföres av arbetsmarknadens parter och andra intresserade, har emellertid medfört ökade krav på den statliga verksamheten på området, vilket för arbetarskyddsbyråns vidkommande bekräftas genom uppgifter om en fortgående ökning av arbetet på byrån, särskilt i fråga om ärenden rörande tillämpningen av den nuvarande 6 a § arbetarskyddslagen.

Vid beaktande av de synpunkter, som ovan anförts, synes det ofrånkomligt att av den föreslagne nye befattningshavaren å arbetarskyddsbyrån kräva minst samma kompetens som fordras för att kunna bli föreslagen till yrkesinspektör. Befattningen bör därför icke heller placeras lägre än yrkesinspektörernas, d. v. s. lägst i lönegrad A 28. Det torde även med hänsyn till vad som anförts framstå såsom ett oeftergivligt krav, att befattningen redan från början inrättas såsom ordinarie. Under sådana förhållanden bleve det även möjligt för en ordinarie yrkesinspektör att söka befattningen, vilket vore synnerligen önskvärt.

De arbetsuppgifter, som komma att vara förenade med den nya befattningen, torde kunna förväntas bli av den omfattning, att man, såsom riksförsäkringsanstalten även förutsatt, får räkna med att han kommer att behöva ett biträde härvid av en tekniskt väl kvalificerad tjänsteman. Denne bör då erhålla ställningen av byråingenjör i lönegrad A 21.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 måtte besluta att i stället för en där föreslagna förste byråingenjörbefattning i lönegrad Eo 24 å riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå inrätta en befattning i lönegrad A 28, förslagsvis benämnd maskininspektör, samt därjämte å samma byrå en byråingenjörbefattning i lönegrad A 21.

Stockholm den 18 mars 1944.

Verner Karlsson.

Kerstin Hesselgren.

J. O. Gavelin.

Elis Håstad.
